Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

проект „Подпомагане процеса на ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики в община Челопеч и община Копривщица“
реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ПРАВИЛА И МЕТОДИКИ ЗА МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ НА ПОЛИТИКИТЕ В ОБЩИНА КОПРИВЩИЦА

ЯНУАРИ 2015

Докладът е изготвен от екип на Агенция Стратегма по изпълнението на обществена поръчка с предмет: ***„Подпомагане процеса на ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики в Община Челопеч и Община Копривщица ”,*** *реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.*
Заключенията и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на експертите Агенция Стратегма и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на Община Копривщица или на Управляващия орган на ОП “Административен капацитет”.

Съдържание:

I. Обща информация 5

1. Наименование 5

2. Възложител 5

3. Цели 5

4. Очаквани резултати 6

5. Период и място на изпълнение 6

6. Цел и предмет на документа 7

II. Въведение 7

1. Общи положения 7

2. Статут и органи на управление на общината 7

3. Области на политика в обхвата на правомощията на местната власт и дефиниции 9

4. Обхват на правилата и методики за мониторинг, контрол и последваща оценка при изпълнението на общински политики 11

III. Правила за мониторинг и контрол 12

1. Общи принципи при прилагане на правилата за мониторинг 12

2. Процедура за планиране на мониторинга 16

3. Процедура за събиране на информация 18

4. Процедура за определяне на индикатори за мониторинг 19

5. Процедура за периодичност, отчетност и докладване на мониторинга 22

6. Процедура за консултации със заинтересованите страни 23

7. Основни елементи на мониторинга 24

8. Формулиране на политики и обратна връзка от изпълнението им 25

9. Дефиниции и характеристики на индикаторите 27

10. Качество на системата за наблюдение 28

11. Организационни аспекти - включване на потребители и доставчици на информация 30

12. Източници на данни 30

13. Периодичност за събиране на данните 33

14. Консултиране на резултатите от мониторинга със заинтересованите страни и вземане на решение за промяна на политиките 33

IV. Индикатори за мониторинг на ОПР 2014-2020 г. 34

1. Общи положения 34

2. Индикатори за въздействие 34

3. Индикатори за резултат 35

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕИСУРР	Единна информационна система за управление на регионалното развитие
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЗРР (2004)	Закон за регионалното развитие, приет 2004 г., отменен
ЗРР (2008)	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., действащ
ИСАК	Интегрирана система за административен контрол
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България
КФ	Кохезионен фонд
МСП	Малки и средни предприятия
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Областна стратегия за развитие
РПР	Регионален план за развитие
РЦВ	Райони за целенасочено въздействие
РЦП	Райони за целенасочена подкрепа
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
СЦР	Северен централен район от ниво 2
ТСБ на НСИ	Териториално статистическо бюро на НСИ
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

I. Обща информация

1. НАИМЕНОВАНИЕ

Наименованието на обществената поръчка е „Подпомагане процеса на ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики в община Челопеч и община Копривщица“ във връзка с проект № 13-13-95/08.11.2013 г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, приоритетна ос I „Добро управление”, Подприоритет 1.3 „Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики”, бюджетна линия BG051PO002/13/1.3-07.

2. ВЪЗЛОЖИТЕЛ

Община Челопеч

3. ЦЕЛИ

Основната цел на проекта е да допринесе за подобряване на публичното управление посредством ефективна координация и партньорство със заинтересованите страни при разработване и провеждане на политики в Община Челопеч и Община Копривщица.

Специфичните цели на проекта са:

- Създаване на предварителни условия за прилагане на ефективни, съгласувани публични политики в общините Челопеч и Копривщица
- Въвеждане и прилагане на механизми за участие на заинтересованите страни в планирането, прилагането и мониторинга на политики, прилагани от общинските администрации;
- Укрепване на капацитета на общините Челопеч и Копривщица за разработване и прилагане на политики в партньорство със заинтересованите страни;

- Включване на СГО в процеса на планиране, изпълнение и контрол на публичните политики в целевите общини..

4. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Очакваните резултати от изпълнението на договора са:

- Разработена и въведена методика за мониторинг и контрол на политиките в общини Челопеч и Копривщица;
- Разработени социално-икономически профили, анализ на статистическа и пространствена информация и предварителни анализи по „разходи и ползи”, необходими за разработване на общинските планове за развитие;
- Разработени общински планове за развитие с програми за тяхната реализация и секторни общински стратегии за икономическо развитие/развитие на туризма, управление на общинската собственост и околната среда за периода 2014-2020 г. на целевите общини;
- Проведени обществени консултации на общински политики, включени в обхвата на разработваните планове и стратегии;
- Проведени съпътстващи обучения на служители и представители на СГО свързани с въведената методика за мониторинг и контрол при изпълнението на общински политики.

5. ПЕРИОД И МЯСТО НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Периодът на изпълнение на договора е 70 календарни дни, считано от датата на получаване на възлагателно писмо, но не по-късно от 08.03.2015.

Дейностите се изпълняват на територията на общините Челопеч и Копривщица и на Република България.

6. ЦЕЛ И ПРЕДМЕТ НА ДОКУМЕНТА

Настоящият документ представя правила и методики за мониторинг и контрол на политиките от общинска администрация Копривщица.

II. ВЪВЕДЕНИЕ

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Разработването и въвеждане на механизъм за мониторинг и контрол на изпълнението на конкретни политики на община Копривщица е продиктувано от желанието на общината да работи активно и с приоритет върху устойчивото и интегрирано планиране и управление на общинската територия. Разработването и въвеждането на механизъм за мониторинг, контрол и последваща оценка ще допринесе за повишаване на успеваемостта на общинската политика и изпълнението на поставените цели в съответните области на развитие.

2. СТАТУТ И ОРГАНИ НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩИНАТА

Конституцията на Република България определя статута на общината и нейните основни характеристики[1]. Съгласно чл.136 на Конституцията **общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление**. Гражданите участват в управлението на общината както чрез избраните от тях органи на местно самоуправление, така и непосредствено чрез референдум и общо събрание на населението. **Орган на местното самоуправление в общината е общинският съвет**, който се избира от населението на съответната община за срок от четири години по ред, определен със закон. **Орган на изпълнителната власт в общината е кмета**. Той се избира от населението или от общинския съвет за срок от четири години по ред, определен със закон**. В своята дейност кметът се ръководи от закона, актовете на общинския съвет и решенията на населението**.

Общината е юридическо лице, **има самостоятелен бюджет, както и право на своя собственост**, **която използва в интерес на териториалната общност**. **Постоянните финансови източници на общината се определят със закон**. Общинският съвет определя размера на местните данъци при условия, по ред и в границите, установени

[1] Чл.135 – 141, 144 – 146 от Конституцията на Република България

със закон, а размера на местните такси по ред, установен със закон. **Държавата чрез средства от бюджета и по друг начин подпомага нормалната дейност на общините**.

Централните държавни органи и техните представители по места осъществяват контрол за законосъобразност върху актовете на органите на местното управление, само когато това е предвидено със закон. Общинските съвети могат да оспорват пред съда актовете и действията, с които се нарушават техни права.

Законът за администрацията урежда **правомощията на органите на изпълнителната власт, структурата и организацията на дейността на тяхната администрация**. Кметовете на общини, на райони и на кметства и кметските наместници **са териториални органи на изпълнителната власт**[2]. **Правомощията на кмета се определят със закон**[3].

Съгласно чл.146 на Конституцията на Република България, **организацията и редът на дейността на органите на местното самоуправление и на местната администрация се определят със закон**. Законът за местно самоуправление и местната администрация е този, който урежда обществените отношения в тази област, както и правомощията на кмета на община (съгласно ЗА).

ЗМСМА преповтаря основните постановки на Конституцията относно статута на общината. Общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление. Съставни административно-териториални единици в общините са кметствата и районите. Съгласно разпоредбите на ЗМСМА Територия на общината е територията на включените в нея населени места, а населението й се състои от всички граждани, които имат постоянен адрес на територията й.

Съгласно закона **местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение**, **които законът е предоставил в тяхна компетентност в определени сфери**. Гражданите участват в управлението на общината както чрез избраните от тях органи, така и непосредствено чрез референдум и общо събрание на населението.

[2] чл.19, ал.3 от ЗА
[3] чл.33, ал.4 от ЗА

3. ОБЛАСТИ НА ПОЛИТИКА В ОБХВАТА НА ПРАВОМОЩИЯТА НА МЕСТНАТА ВЛАСТ И ДЕФИНИЦИИ

Съгласно ЗМСМА[4] законът е предоставил в компетентност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение в следните сфери:

- общинското имущество, общинските предприятия, общинските финанси, данъци и такси, общинската администрация;
- устройството и развитието на територията на общината и на населените места в нея;
- образованието;
- здравеопазването;
- културата;
- благоустрояването и комуналните дейности;
- социалните услуги;
- опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси;
- поддържането и опазването на културни, исторически и архитектурни паметници;
- развитието на спорта, отдиха и туризма.

Кметът на общината е **едноличен орган на изпълнителната власт с обща компетентност**. Той има право да разглежда и решават всички, или почти всички въпроси на държавното управление на територията на съответната община, като издава актове във всички области на изпълнителната дейност. Кметът на общината изпълнява и функции, възложени му от централните държавни органи, в случаи, определени от закона. Като орган на местното самоуправление отделни закони му **предоставят специална компетентност** в определени области, напр. Териториално устройство/Административно териториално устройство, Образование, Социални дейности и др. Така той се явява изпълнителен орган не само с властнически правомощия, произтичащи от местното самоуправление, но и с държавно

[4] чл.17, ал.1

властнически правомощия. Съгласно Закона за администрацията правомощията на кмета на общината се определят със закон[5].

Прегледът на националното законодателство показва, че на практика органите на местно самоуправление имат функции с широк секторен обхват, представен в следния класификатор[6]:

- Общи държавни служби;
- Общинско имущество, общински предприятия;
- Общински финанси и местни данъци и такси;
- Отбрана и сигурност;
- Регионално/местно развитие;
- Териториално устройство / Административно-териториално устройство;
- Благоустройство, инфраструктура и транспорт и съобщения;
- Опазване на околната среда;
- Икономика;
- Образование;
- Здравеопазване;
- Социални дейности;
- Култура, спорт, туризъм;
- Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов;
- Други.

За целите на настоящия документ са възприети дефиниции на определени термини, представени по-долу.

Доколкото организацията и функциите на общинската администрация са пряко свързани с осъществяването на правомощията на органите на местна власт във връзка

[5] чл.33, ал.1 от ЗА
[6] Класификаторът на областите та политика е използван при изготвянето на прегледа на нормативната уредба и последващия функционален анализ на община Перник, изготвен по проект, финансиран от ОПАК

с ръководството и осъществяването на политиката в различните сектори са възприети и следните основни дефиниции[7]:

- **политика** – характеризира се с набор от принципи и правила, въз основа на които се управлява общината и/или отделен ресор (сектор) на обществените отношения чрез определяне на цели и механизми за изпълнението на конкретни действия, насочени към тяхното постигане; **политиката за развитие в определен сектор** има за цел качествено подобряване на индикаторите, характеризиращи състоянието на обществената среда в този сектор и се реализира за определен период от време;

Материалният израз на политиките [за развитие] има различни форми – от нормативни документи, регламентиращи определени обществени отношения, до различни документи (програми, стратегии, планове и др.), определящи общите или специфичните цели, мерките и действията за изпълнение на политическата визия.

- **област (сектор) на политика** – нормативно и организационно обособена сфера на взаимосвързани обществени отношения (икономика, заетост, жизнен стандарт, образование, здравеопазване, вътрешен ред, отбрана, култура и т.н.), в която държавата осъществява правомощия;
- **цели на политиката** – представляват описание на желаното състояние, **към чието постигане е ориентирана политиката, определени с количествени или качествени показатели**.

4. ОБХВАТ НА ПРАВИЛАТА И МЕТОДИКИ ЗА МОНИТОРИНГ, КОНТРОЛ И ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИ ПОЛИТИКИ

Правилата и методиките за мониторинг и контрол обхващат три основни компонента съгласно изискванията на техническото задание:

[7] Наръчник с процедури за координация на политики за развитие, Министерски съвет на Република България, Дирекция „Координация по въпросите на ЕС и международните финансови институции“, 2009

- Правила за мониторинг и контрол;
- Индикатори за мониторинг.

Първият елемент на методиката има за цел да опише конкретните процедури, които следва да прилага община Копривщица за мониторинг на политики с цел осъществяване на ефективно и ефикасно изпълнение на управлението на конкретните политики. Неразделна част от правилата за мониторинг и контрол е процедура за включване на заинтересованите страни в процеса на планиране и изпълнение на политики.

Правилата за мониторинг и контрол представлява методическо ръководство относно основните принципи на наблюдение на изпълнението на конкретни политики и изготвянето на оценка за ефекта от изпълнението им от външни експерти.

В документа са разработени и предложени конкретните индикатори, които следва да се използват при разработването на Общинския план за развитие 2014-2020 г. Индикаторите се дефинирани и се определени мерните единици и източници на информация.

Документите относно политиките на община Копривщица, които ще бъдат разработвани в последствие ще следват като поход за наблюдение и оценка настоящите правила. Индикаторите и целевите им стойности ще бъдат подбирани в съответствие с определените цели на конкретните политики. При изборът на индикаторите препоръчително е да се използват предложените в Приложение 1 към настоящия документ.

III. ПРАВИЛА ЗА МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

1. ОБЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА ПРАВИЛАТА ЗА МОНИТОРИНГ

Разработването на правилата за мониторинг включва разписването на следните конкретни процедури:

- Процедура за планиране на мониторинга;
- Процедура за събиране на информация;
- Процедура за определяне на индикатори за мониторинг;
- Процедура за периодичност, отчетност и докладване на мониторинга;
- Процедура за консултации със заинтересованите страни.

Процедурите имат за цел да интегрират в единна система правилата за мониторинг в община Копривщица и обезпечат целия процес на осъществяване на мониторинга съгласно общите принципи.

Разработването на конкретни политики в община Копривщица следва да се осъществява чрез интегриран подход между отделните политики и в най-голяма степен връзката им с Общинския план за развитие това предполага създаването на единен подход за наблюдение на изпълнението на конкретни политики.

Мониторингът на изпълнението на конкретни политики за развитие на община Копривщица се осъществява от Работна група за наблюдение на политиката в определената област (наричана по нататък „Група за наблюдение”) с активното съдействие на общата и специализираната администрацията на община Копривщица.

Групата за наблюдение на изпълнението на политики се създава със заповед на кмета на община Копривщица и е препоръчително да включва следните длъжности съгласно действащата структура на общинската администрация:

- Заместник кмет
- Главен архитект
- Директор на дирекция финанси и счетоводство
- Директор на дирекция ТСУ
- Началник звено ДСП
- Началник звено Музеи и туризъм
- Главен специалист Евроинтеграция и туризъм

По един представители на следните заинтересовани страни бива поканен да присъства на заседанията на групата за наблюдение, като функциите им са консултативни. Представителите на трите групи могат да бъдат постоянни или да се включват на ротационен принцип.

- Общински съвет
- бизнес
- граждани

Групата за наблюдение има следните функции:

- **осигуряване на информация и данни и прилагане на система от индикатори** за наблюдение по отношение на реализацията на целите и

приоритети-те в съответната област, които са съобразени и с приоритетите на регионално и местно развитие;

- **координация на дейностите по наблюдението между централните и местните органи** на изпълнителната власт, други заинтересувани органи, организации и юридически лица на основата на принципа за партньорство;
- **осигуряване съответствие на действията по наблюдението с условията и правилата в областта на защитата на конкуренцията, държавните помощи, обществените поръчки, опазването на околната среда и насърчаването на равните възможности и социалното включване**;
- **обсъждане и одобряване на доклади за наблюдението** на документите за съответната област на политика;
- **осигуряване на комуникация и взаимодействие с административните структури, участващи в процеса на изпълнение** на плановите документи в съответната област;
- **разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение** в случай на установяване на проблеми и пропуски;
- **определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност** относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на документите за съответната област на политика.

1.1. ПРАВИЛА ЗА РАБОТА НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Групата за наблюдение се състои от председател и членове, като председателят и членовете имат право на глас при вземане на решения.

Председател на Групата за наблюдение е Заместник кмета на община Копривщица. Председателят на Групата за наблюдение:

- Представлява Групата за наблюдение;
- Предлага за одобрение на членовете на Групата за наблюдение дневния ред на заседанията;
- Насрочва и ръководи заседанията на Групата за наблюдение;
- Ръководи дейността и работата на Групата за наблюдение;

- Кани експерти от структурите на Общинската администрация и представители на Общинския съвет, които не са членове на Групата за наблюдение да вземат участие в заседанията на Групата за наблюдение;

При отсъствие на Председателя, заседанията на Групата за наблюдение се ръководят от член на Групата за наблюдение, определен от Председателя за негов заместник за конкретния случай.

Членовете на Групата за наблюдение:

- участват с право на глас в заседанията и във вземането на решенията на Групата за наблюдение;
- внасят за разглеждане актуални въпроси по проблеми, свързани с функциите и задачите на Групата за наблюдение;
- информират Групата за наблюдение за извършената от представляваните от тях структури работа във връзка с конкретни политики на община Балчик;
- отговарят за изпълнението на решенията на комисията, които се отнасят до представляваните от тях структури.

В заседанията на Групата за наблюдение с право на съвещателен глас като наблюдатели могат да участват експерти от структурите на общинската администрация и представители на Общинския съвет поканени от Председателя на групата. Наблюдателите, които са поканени и участват в заседанията на Групата за наблюдение имат право:

- да получават информацията, получавана от председателя и членовете на Групата за наблюдение;
- да участват в дискусиите, да дават препоръки и да правят предложения, когато това е уместно и е свързано с дневния ред на заседанието.

Председателят и членовете на Групата за наблюдение задължително подписват декларация за отсъствие на конфликт на интереси. Под „конфликт на интереси” за нуждите на настоящите вътрешни правила се има предвид регламентацията на конфликта интереси в Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси. В случай, че в процеса на работа на Групата за наблюдение възникне конфликт на интереси по отношение на член на групата, той е длъжен незабавно да информира в писмен вид председателя на Групата за наблюдение. В двуседмичен срок се посочва нов член на Групата за наблюдение, който става редовен член на групата

след извършване на промяна в заповедта с поименния състав на комисията. В случай, че е възникнал конфликт на интереси по отношение на Председателя на групата той уведомява незабавно в писмен вид Кмета на общината.

Заседанията на Групата за наблюдение се свикват по инициатива на председателя й най-малко веднъж годишно заседание за осъществяване на мониторинг на политиките в общината и 2 пъти в годината – заседания по текущи въпроси. Групата следва да приеме и правила за инициране на извънредни събирания при идентифициране необходимост.

За проведените заседания на Групата за наблюдение се съставят протоколи. Заседанията на Групата за наблюдение се провеждат в сградата на Община Копривщица. Дневният ред за заседанията на Групата за наблюдение се предлага от председателя на групата. Дневният ред и всички документи и материали за заседанията се изпращат от Председателя на членовете на Групата за наблюдение най-малко 10 работни дни преди датата на заседанието, в т.ч. и по електронен път. Членовете на Групата за наблюдение следва да изпратят до 3 работни дни преди датата на провеждане на заседанието своите предварителни становища по материалите за заседанието. Мотивирани предложения за промени в дневния ред могат да бъдат внасяни от всеки член на Групата за наблюдение най-късно 5-работни дни преди заседанието. Предложенията за промени в дневния ред се гласуват от присъстващите от Групата за наблюдение на съответното заседание. Решенията на Групата за наблюдение се взимат с обикновено мнозинство.

2. ПРОЦЕДУРА ЗА ПЛАНИРАНЕ НА МОНИТОРИНГА

Планирането на подхода за мониторинг на политики се осъществява във фазата на разработване на съответния документ за управление на политики. Процедурата преминава през пет основни стъпки като обхваща основните направления на осъществяване на мониторинг, който включва наблюдение по отношение на параметрите на изпълнение: време, вложен финансов ресурс, ефективност и ефикасност

Действие	Подход за изпълнение	Период на изпълнение	Отговорно лице
Определяне на	Програма за изпълнение на	При	Главен специалист

механизми за въздействие върху конкретната политика	конкретната политика Програма за изпълнение на ОПР	разработване/ актуализиране на управление на политика	Евроинтеграция и туризъм или Определено от кмета на общината лице отговорно за разработване на стратегическия документ.
Изготвяне на система от индикатори	Съгласно процедурата за определяне на индикатори за мониторинг	При разработване/ актуализиране на управление на политика	Главен специалист Евроинтеграция и туризъм или Определено от кмета на общината лице отговорно за разработване на стратегическия документ.
Определяне на времеви порядък за изпълнение на конкретните действия	Програма за изпълнение на конкретната политика Програма за изпълнение на ОПР	При разработване/ актуализиране на управление на политика	Главен специалист Евроинтеграция и туризъм или Определено от кмета на общината лице отговорно за разработване на стратегическия документ.
Определяне на индикативни финансови ресурси необходими за изпълнение на конкретните действия	Индикативна финансова таблица	При разработване/ актуализиране на управление на политика	Главен специалист Евроинтеграция и туризъм или Определено от кмета на общината лице отговорно за разработване на стратегическия документ. Финансово - счетоводни дейности,бюджет и финанси, транспорт
Определяне на подхода за наблюдение и оценка на конкретната политика	Наблюдение и оценка на конкретната политика.	При разработване/ актуализиране на управление на политика	Главен специалист Евроинтеграция и туризъм или Определено от кмета на общината лице отговорно за

			разработване на стратегическия документ.

Процедурата се прилага при разработване и актуализиране на документи за управление на политики.

3. ПРОЦЕДУРА ЗА СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

Процедурата за събиране на информация е създадена и се прилага с цел да обезпечи количествената оценка на наблюдението на целите заложени в конкретната политика. Информацията се събира веднъж годишно в съответствие с правилата за предоставяне на информация от съответния източник на информация и се съхранява в нарочно определена за целта база данни.

Действие	Подход за изпълнение	Период на изпълнение	Отговорно лице
Разработване на информационна система за съхранение на информацията за мониторинг.	Информационната система съхранява данните като съвкупност от електронни файлови таблици като всеки индикатор се записва в собствена електронна таблица – файл на MS Excel или друга сходна програма. Всяка отделна информация ще бъде записвана в отделна таблица.	еднократно	Главен специалист Евроинтеграция и туризъм или Определено от кмета на общината лице отговорно за разработване на стратегическия документ.
Дефиниране на индикатори, които да бъдат включени в информационната система	В съответствие с матрицата от индикатори за наблюдение.	Еднократно при разработване на политиката	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти
Определяне на служители отговорни за искане и получаване на информация	Съгласно действащата структура на общината и функциите на общинските служители.	Еднократно при разработване на политиката	Експерт отговорен за разработването на програмата
Искане на информация от източника на първични данни за мониторинг	Изготвяне на писмено служебно искане за получаване на информация от външни институции Заявление за предоставяне на статистическа информация до	1 годишно	Определения на предходната стъпка от процедурата служител

	председателя на НСИ, когато източника на информация е НСИ. При искането на информация е важно да се посочи данните да бъдат предоставени на електронен носител, което ще спести въвеждане на данните и ще минимизира риска от грешка при въвеждането.		
Получаване на данни	Електронна поща	1 годишно	Определения на предходна стъпка от процедурата служител
Определяне на служители за въвеждане на данни	Съгласно действащата структура на общината и функциите на общинските служители.	Еднократно при разработване на политиката	Експерт отговорен за разработването на политиката
Въвеждане на данни в информационната система	Определят се служители, експерти в областта на конкретната политика, които попълват данните за конкретната политика/ в конкретната област	1 годишно	Определения на предходната стъпка от процедурата служител
Извеждане на данни от информационната система	В зависимост от системата за събиране на данни	1 годишно	Главен експерт "Информационно обслужване" Или друг определен служител

Процедурата се изпълнява в две основни фази. Първата фаза по идентифициране на източниците на информация се изпълнява паралелно с разработването на документа за управление на конкретната политика. Втората фаза се изпълнява периодично – ежегодно, в периода на действие на конкретната политика.

4. ПРОЦЕДУРА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ИНДИКАТОРИ ЗА МОНИТОРИНГ

Процедурата има за цел да дефинира матрицата от индикатори за съответната политика, която следва да се изпълнява и управлява от общината.

Действие	Подход за изпълнение	Период на изпълнение	Отговорно лице

Определяне на индикаторите за резултат	Въз основа на програмата за реализация на съответния документ. Индикаторите трябва да отговарят на критериите за качество на индикаторите разработени в следващата част на документа: „Правила и методики за мониторинг и контрол на политиките в община Копривщица“.	При разработване на документа за управление на конкретната политика	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти
Определяне на индикаторите за въздействие	Въз основа на заложените визия и стратегически цели на съответния документ. Индикаторите трябва да отговарят на критериите за качество на индикаторите разработени в следващата част на документа: „Правила и методики за мониторинг и контрол на политиките в община Копривщица“.	При разработване на документа за управление на конкретната политика	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти
Определяне на мерните единици на индикаторите	Определят се въз основата на смисъла на конкретните индикатори. Мерните единици осигуряват еднозначност на индикаторите. При много големи стойности е препоръчително да се използват съкращения в хиляди, милиони и т.н.	При определяне на матрицата от индикатори	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти
Определяне на източниците на данни за съответния индикатор	Използване на първични и вторични източници	При определяне на матрицата от индикатори	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти
Определяне на периодичността на събиране на информация за съответния индикатор	Изготвя се в съответствие с периодичността на събиране на данни от първоизточника и определената периодичност за наблюдение	При определяне на матрицата от индикатори	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти
Определяне на периодичността за събиране на данни за	Периода, в който е налична информация за всеки един от индикаторите в матрицата.	При определяне на матрицата от	Експерт отговорен за разработването

индикатори и записването им в информационната система		индикатори	на политиката Външни експерти
Определяне на базовата стойност на индикатора	Въз основа на данни от съответния източник на информация	При определяне на матрицата от индикатори	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти
Определяне на целеви стойности на индикаторите	Въз основа на тенденция на развитие на съответния индикатор и заложените в програмата цели.	При определяне на матрицата от индикатори	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти
Определяне на междинни стойности на индикаторите	Въз основа на тенденция на развитие на съответния индикатор и заложените в програмата цели.	При определяне на матрицата от индикатори	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти
Ревизиране на системата от индикатори за качество и надеждност	Индикаторите трябва да отговарят на критериите за качество на системата от индикатори разработени в следващата част на документа: „Правила и методики за мониторинг и контрол на политиките в община Копривщица“. Премахване на излишни индикатори и добавяне на нови при необходимост.	При определяне на матрицата от индикатори	Експерт отговорен за разработването на политиката Външни експерти

Процедурата се изпълнява при разработването на съответния документ за управление на политики, може да се приложи при необходимост при актуализация на съответния документ, когато са настъпили сериозни изменения в стратегическата част и по-специално в целите и действащата система от индикатори няма да позволи измерване на степента на постигане на целите.

5. ПРОЦЕДУРА ЗА ПЕРИОДИЧНОСТ, ОТЧЕТНОСТ И ДОКЛАДВАНЕ НА МОНИТОРИНГА

Процедурата има за цел да обхване процеса на отчетност и докладване на мониторинга на конкретната политика.

Действие	Подход за изпълнение	Период на изпълнение	Отговорно лице
Определяне на периодичността на мониторинга на политики	В зависимост от сложността и чувствителността на съответния документ за управление на конкретната политика Препоръчително е веднъж годишно	При разработването на политиката	Групата за наблюдение
Определяне на формата на отчетност	Трябва да позволява да се направи съпоставка на планираните и изпълнените действия по отношение на времето, финансовите ресурси и количественото определение на целите	При разработването на политиката	Групата за наблюдение
Разработване на формуляр/ структура на доклад за отчетност	В зависимост от предходната стъпка.	При разработването на политиката	Групата за наблюдение
Определяне на служители за изготвяне на отчетните документи/ доклади	Съгласно действащата структура на общината и функциите на общинските служители.	При разработването на политиката	Групата за наблюдение
Определяне на подход за представяне на информацията пред заинтересованите страни в администрацията	Кръгли маси Фокус групи Дискусии Доклади Таблици Графики Презентации	При разработването на политиката	Групата за наблюдение
Определяне на подход за представяне на информацията пред общинския съвет	Доклади Таблици Графики Презентации	При разработването на политиката	Групата за наблюдение
Определяне на подход за представяне на	Материали в местната преса и/ или интернет изданията Съобщения в електронните медии	При разработването на политиката	Групата за наблюдение

информацията пред широката общественост	Публични обсъждания		
Осъществяване на мониторинг в съответствие с определените на предходните стъпки подходи	Съгласно определените в предходните стъпки подходи	Съгласно определения период за мониторинг	Определени на предходна стъпка от процедурата служители

Основната част от процедурата се изпълнява при разработването на документа за управление на конкретната политика, въз основа на утвърдена процедура за конкретната политика мониторинга се осъществява периодично.

6. ПРОЦЕДУРА ЗА КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

Целта на процедурата е да се опише процеса за включване на всички заинтересовани страни в процеса на управление на конкретни политики в община Копривщица.

Действие	Подход за изпълнение	Период на изпълнение	Отговорно лице
Определяне формите за консултации със заинтересованите страни	Определяне на заинтересованите страни и формите за консултиране с всяка една от тях в зависимост от целевата група и фазата на изпълнение на политиката	При разработването на политиката	Групата за наблюдение
Консултации със заинтересованите страни преди разработването на конкретна политика	Методи за събиране на данни Анкетни карти Дълбочинни интервюта Методи за събиране на мнения кръгла маса; „горещ телефон“; електронен адрес за сигнали и предложения; дискусия; определено място за събиране на информация.	При разработването на политиката	Експерт отговорен за разработването на политиката
Консултации със заинтересованите страни в хода на разработване и приемане на	Обществено обсъждане Работни групи	При разработването на политиката	Експерт отговорен за разработването на политиката

конкретна политика			
Консултации със заинтересованите страни при осъществяването на наблюдение на изпълнението на конкретната политика	Работни групи	При осъществяване на мониторинг	Експерт отговорен за разработването на политиката
Консултации със заинтересованите страни при актуализиране на конкретна политика	Работни групи	При идентифицирана необходимост от актуализация на документа	Експерт отговорен за разработването на политиката

Консултирането представлява информиране, обсъждане и отчитане мнението на гражданите на всеки един от етапите на планиране, разработване, реализация и оценка на общественозначими политики това налага прилагането му в целия програмен цикъл.

7. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА МОНИТОРИНГА

Дефиниция: Мониторингът представлява наблюдение на развитието на стратегията/плана, *основано на систематично и регулярно набиране, анализ и използване на информация* за целите на оперативния контрол и вземането на решения. Това е постоянен процес на събиране на данни и информация с цел контрол на изпълнението на планираните мерки.

Цели: Основната цел на мониторинга е своевременно да се идентифицират потенциалните проблеми и трудности по изпълнението на стратегията/плана и да се идентифицират основните рискове и елементи на отрицателно въздействие.

Специфичните цели на мониторинга са:

- постигане на целевите стойности на индикаторите за мониторинг;
- проверка на финансовото изпълнение на стратегията/плана;
- проверка на изпълнение на стратегията/плана в рамките на определен времеви период;
- проверка на изпълнение на изискванията за прилагане на стратегията/плана;

- проверка за изпълнение на изискванията за информация и публичност.

8. ФОРМУЛИРАНЕ НА ПОЛИТИКИ И ОБРАТНА ВРЪЗКА ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО ИМ

Формулирането на политики и изготвянето на програми за тяхното осъществяване обикновено включва идентифицирането на стартовото състояние на средата и на желаните цели, които да бъдат постигнати.

По време на прилагане на стратегията или програмния документ за развитие е необходима система за осъществяване на обратна връзка, която позволява на управляващите да идентифицират потенциални проблеми и да предприеме своевременното им разрешаване. Системите за наблюдение и оценка не само осигуряват голяма част от тази обратна връзка, но могат да се използват за идентифициране на проблемни области, които се нуждаят от по-подробно изследване. Например, бавното стартиране на дадени проекти и последващото неусвояване на бюджети или оттегляне на подкрепата на важна група заинтересовани страни могат да намерят своето обяснение и съответно преодоляване като проблем с помощта на дейностите по наблюдение и оценка.

Системите за наблюдение проследяват и междинните резултати. За осигуряване на ефективност на процеса на наблюдение се използват индикатори.

Индикаторите могат да бъдат различни типове в зависимост от структурата си, източниците на данни, обхвата и др.:

- по отношение на променливите: пълни, частични и сложни индикатори;
- по отношение на обработката на информация: елементарни, производни и съставни показатели;
- по отношение на съпостовимостта на информация: конкретни, общи и основни показатели;
- по отношение на диапазона на информация: контекстни (наблюдаващи цялостното състояние на средата) и програмни показатели (наблюдаващи изпълнението и постигането на целите на програмните/плановите приоритети и специфични цели);

- по отношение на наблюдаваната характеристика: показатели за ресурси, продукти и резултати;
- по отношение на критерий за оценяване: индикатори за приложимост, ефикасност, ефективност и изпълнение;
- по отношение на количествено оценяване и използване на информация: индикатори за наблюдение и оценяване.

Най-полезната група от индикатори за наблюдението и оценката на конкретен документ е тази по отношение на наблюдаваната характеристика . Индикаторите за наблюдение на цялостното състояние на средата, които могат да бъдат успешно използвани за оценка на въздействието, също са от особена важност.

Индикаторите за ресурси предоставят информация за финансовите, човешки, материални, организационни и регулаторни средства, използвани при осъществяване на програмата/плана. Ресурсите са взаимна отговорност на финансовите органи, които ги разпределят, и на оперативните органи, които ги разходват. Повечето показатели за ресурси редовно биват определяни количествено от системите за наблюдение.

Примери за показатели за ресурси *са*: **общият бюджет** (общо количество на ресурсите), **усвояване на годишен бюджет** (степен на усвояване на ресурси), **процент на очакваните завишени разходи**, процент на европейското финансиране спрямо процента на цялото публично финансиране, **брой хора, които работят по осъществяване на програмата**, **брой организации, участващи в програмата**.

Индикаторите за продукт измерват продукта от дейността на програмата. По-конкретно, **за продукт се счита всичко, което се получава в замяна на публичните разходи**. Резултатите от продуктивността обикновено са отговорност на оперативните изпълнители, които докладват за тях чрез системата за наблюдение.

Примери за показатели за продукт са: **количество построени пътища в километри**; **степента на прогрес при изграждането на пътна инфраструктура**; **количество рехабилитирана градска площ в хек**тари; **капацитет на изградена пречиствателна инфраструктура**; **брой обучавани**, чието обучение е платено от програмата; и процент на това обучение, чието качество е сертифицирано.

Индикаторите за резултат описват **специфична характеристика на постигнатия резултат, която може да бъде измерена** и която отразява специфичното измерение на благосъстоянието на хората, подобрено чрез изпълнението на конкретния приоритет.

Показателите за резултат представят информация за промените, които засягат директните бенефициенти, като например: **времето, спестено при пътуване**; **намалените разходи за телефонни услуги**; квалификациите, придобити от обучените по дадена програма; **нова туристическа дейност, създадена от фермер**; **приложението на нови производствени капацитети, създадени от една фирма**.

9. ДЕФИНИЦИИ И ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ИНДИКАТОРИТЕ

Индикаторите могат да бъдат дефинирани като измерителите на целите, които трябва да бъдат постигнати, ресурсите, които трябва да бъдат мобилизирани и получения ефект. Те предоставят висококачествена информация, имаща за цел да подпомогне заинтересованите страни при комуникиране, договаряне и вземане на решения при публични интервенции.

За да бъдат полезни индикаторите трябва да отговарят на следните характеристики:

- да бъдат тясно свързани с целите на политиката;
- да се измерват регулярно.

Регулярното измерване ще осигури натрупване на временни редове със съпоставими данни. Благоприятно за целите на наблюдението е данните да са налични период стартиране на програмата.

- събираните данни за проследяване на индикаторите са надеждни;

На практика индикаторите рядко отговарят на всички тези характеристики и е необходимо да се събира допълнителна информация от допълнителни източници. Една част от информацията може да е събирана за цели различни от наблюдението и оценката на програмата.

Добрият индикатор трябва да предоставя достъпна информация така, че и предоставящият информацията и потребителя да могат лесно да комуникират и да разбират значението й, въпреки че това е по-скоро препоръчителна отколкото задължителна характеристика на индикатора.

10. КАЧЕСТВО НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Въпреки, че няма стандартен метод за контрол върху качеството, възможен подход за неговото осигуряване е приет въз основа на следните критерии, които са разделени в две групи: критерии за качество, приложими за всеки показател индивидуално, и критерии за качество, приложими за цялата система.

10.1. КРИТЕРИИ ЗА КАЧЕСТВО, ПРИЛОЖИМИ ЗА ВСЕКИ ИНДИКАТОР

Първият критерий за качество на индикатора е **възможността да се определя количествено на редовни интервали от време**. Понякога един или повече индикатори, включени в програмните документи, никога не са били количествено определяни и поради това не могат да участват при мониторинг или оценка на програмата. Наличието на информация, позволяваща подобно количествено измерване е основен фактор. **Показателите за наблюдение (за ресурси, за продукт) трябва да се определят количествено най-малко веднъж годишно**. Показателите за оценяване (на някои от резултатите и ефекти, както и показатели за контекст) се определят количествено обикновено веднъж годишно или веднъж на 3 – 6 години.

След като даден индикатор е бил определен количествено, може да отнеме от няколко месеца до година преди придобитата информация да може да бъде използвана за наблюдение и оценка. Това е особено валидно за определени показатели за оценка на средата, които са извлечени от статистически публикации. Актуалността на информацията е важен критерий за качество. Понякога статистическите данни биват публикувани две или повече години след събиране на информация.

При оценяване на ефектите от осъществяването на определена политика следва да се обръща внимание дали индикаторите трябва да позволяват програмата да е в състояние да постигне промяна на стойността им. Капацитетът на интервенциите да въздействат върху индикаторите се нарича чувствителност. Например оборотът на даден бизнес не е достатъчно чувствителен индикатор не е достатъчно чувствителен индикатор за интервенция, подкрепяща износа. По-подходящ индикатор би бил оборотът, свързан само с няколко чуждестранни клиенти, които са влезли във връзка с бизнеса, благодарение на оценяваната интервенция.

Други важни характеристики на индикаторите са **надеждност и достоверност**. Има тенденция надеждността да се прилага по отношение на факти и цифри и може да

бъде дефинирана в следния контекст - едно и също измерване, направено от двама различни човека при идентични обстоятелства, ще произведе същите стойности за индикатора. В случаите, в които индикаторите биват определяни количествено на базата на въпроси, задавани от един човек на друг, то надеждността като фактор не може да бъде дефинирана механично, въпреки че тестовете трябва може да са достоверни. Достоверността от друга страна зависи от обосноваността на метода, въпреки че независимостта и репутация на оценяващия екип също може да бъде от значение.

Полезността на един индикатор зависи от това дали позволява сравнения между постигнатото от осъществяване на определени дейности в рамките на различни териториални единици.

Друг критерий за качество на индикатор е неговата **целесъобразност**. Индикаторите трябва да се отнасят до резултати, които могат да бъдат оценени като задоволителни или не. **Следователно всяка стойност на индикатор трябва да бъде сравнена с някаква норма като например: цел, която да бъде изпълнена, норми, които да бъдат надминати, или някаква средна стойност, която да бъде постигната**.

Един добър индикатор трябва да бъде разбиран от всички, които го използват. Нещо повече, значението на индикатора трябва да е едно и също за всички заинтересовани страни. Освен това индикаторът трябва точно да отразява понятието/идеята, която измерва. Изпълнението на тези изисквания се нарича **валидност** на индикатора.

10.2. КРИТЕРИИ ЗА КАЧЕСТВО, ПРИЛОЖИМИ ЗА ЦЯЛАТА СИСТЕМА

За да се гарантира качество на системите за наблюдение, те от своя страна трябва да отговарят на следните критерии:

- посочените индикатори трябва да покриват значителна част от програмните мерки;
- системата трябва да се състои от добре балансирани индикатори от различни категории;
- системата от индикатори трябва да е проста. Събираната информация трябва да бъде съобразена с капацитета и възможностите за управление на съответната организация;

- релевантността на дадена система предполага, че **индикатори се разработват основно за тези специфични цели в съответния приоритет, които са от най-голямо значение за постигане на планирания резултат**. Например, специфични цели, обхващащи мерки с много висок бюджет, иновативни мерки.

Много често създаването на показатели не започва от нулата. Където това е възможно, системите и индикаторите трябва да съответстват на тези, които вече съществуват и работят.

11. ОРГАНИЗАЦИОННИ АСПЕКТИ - ВКЛЮЧВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛИ И ДОСТАВЧИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

Системата от индикатори има по-големи възможности за ефективно функциониране, когато доставчиците и потребителите на информация участват при създаване й. В случай, че те не са включени в процеса, затворена група от специалисти ще бъде изкушена да изгради скъпа, технически идеална система, която може никога да не работи според нуждите на управляващите стратегията/плана.

Необходимо е определянето на екип, който да отговаря за оперативното изпълнение на програмния документ и който да имат нужните човешки и финансови ресурси. По-конкретно, екипът трябва да гарантира, че системата от индикатори категорично отразява целите на програмата и благоприятства сравнимостта на параметрите. Желателно е екипът, отговорен за създаването на системата от индикатори, да отговаря и за нейното прилагане.

12. ИЗТОЧНИЦИ НА ДАННИ

Информацията за наблюдение и оценка може да се събира от **два основни типа източници – първични и вторични**.

Първичните данни предполагат събирането на информацията да се осъществява конкретно за нуждите на постигането на определена цел - в случая за наблюдението и оценката на стратегическите или програмните документи на определени политики. Основното предимство на метода е, че отразява напълно нуждите и е в съответствие с целите, за които е събирана информацията.

Големият недостатък на метода е високата стойност на получените данни в общия случай. Поради това е за предпочитане да се използва комбинация от двата метода.

Основните методи за събиране на първични данни са: анкетни проучвания, регистри, системи за обратна връзка и други подобни.

Вторичните данни са вече съществуващи данни, които са събрани и обработени и могат да бъдат използвани за анализ директно или след елементарни трансформации. Основен проблем при тях е, че в процеса на събиране те не са съобразени с целите и нуждите на наблюдението и оценката на стратегии/планове за осъществяване на определени политики и формата и обема им не винаги е достатъчен. По тази причина може да се наложи събирането и обработването на така наречените първични данни, които да покрият нуждите на системата за наблюдение и оценка. Методологията и начините за събиране на първичните данни зависят от вида и обема на необходимата информация. В общия случай събирането на първични данни изисква специфични познания, капацитет, разполагаем финансов ресурс и време. Това налага използването на комбинация от двата типа данни.

Източниците на вторични данни за целите на наблюдението на стратегии/планове за осъществяване на определени политики могат да включват:

- данни на Националния статистически институт и териториалните му подразделения;
- данни от различни секторни институции (Бюра по труда, Агенция по заетостта, Национален център за здравна информация, местната администрация и др.)
- системи за наблюдение на оперативни програми ИСУН и ИСАК.

При събирането и обработването на данни, описващи социално- икономическата действителност много важен е въпроса за конфиденциалността на статистическата информация. Когато се касае за данни на сравнително малка територия, този проблем се изостря в по-голяма степен поради по-малки брой единици в различните категории. Събраните данни трябва да бъдат използвани по начин, който да не накърнява интересите на стопанските субекти или гражданите.

Методите, използвани за събиране и обработка на данните са изключително важен фактор по отношение на надеждността и валидността на резултатите. За да се оцени надеждността на изследваните данни, е необходимо да се изследва дали:

- подходящите източници на информация са били използвани и надеждността на данните е била проверена;
- първични данни, получени от системи за наблюдение и получените от предишни изследвания са били използвани по най-подходящия начин;
- техниките за събиране на избраните данни са подходящи за получаване на отговор на въпросите на наблюдението и оценката.

Информацията, събирана от националния статистически институт (НСИ) в голяма степен отговаря на нуждите на подготовката, наблюдението и оценката на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие и това е абсолютно валидно за документите, изготвяни на по-високо териториално равнище – областно (в голяма степен), регионално и национално (напълно). Информацията, която може да бъде предоставена на ниво община е значително по малка като обем и причината за това е извадковата методология за събиране на данни, прилагана от НСИ, която не позволява да се осигурят данни, изпълняващи изискването за конфиденциалност на ниво община (особено в случаите, когато общината не е областен център или друга по-голяма община).

Въпреки трудностите и ограниченията, които са на лице при този източник, той остава един от основните, които осигуряват данни, включително на ниво община. Предвид ограниченията обаче е необходимо да бъдат включени допълнителни източници.

Основните източници на данни на областно са:

- ТСБ на НСИ;
- териториалните поделения на Агенция “Пътна инфраструктура”
- териториалните поделения на Агенцията по заетостта (ДБТ);
- териториалните поделения на Агенцията за социално подпомагане;
- Регионалните инспекторати по образование;
- Регионалните здравни инспекции;

- Регионалните инспекции по опазване на околната среда;
- ВиК дружества и др.

Основните източници на данни на общинско ниво са същите, като би следвало да се добави и общинската администрация чрез ресорните й звена като изключително важен източник.

13. ПЕРИОДИЧНОСТ ЗА СЪБИРАНЕ НА ДАННИТЕ

Набирането на данни в системата за наблюдение може да се извършва на различни интервали от време поради спецификата на източниците, които осигуряват данните. Осигуряването на информация веднъж годишно ще гарантира оптимизиране на процеса.

Моментът на събиране и попълване на данните в системата в зависимост от източниците може да се различава. За данни, събирани и предоставяни от НСИ трябва да се предвиди по-дълъг срок на обработка и предоставяне, докато данните, които се събират от конкретни източници могат да бъдат получавани значително по-рано. Препоръчителните периоди за получаване на данните са 01.12 на следващата отчетния период година от НСИ и 01.04 на следващата отчетния период година за останалите източници.

Данните, които се събират текущо трябва да бъдат изискани от съответните органи към края на съответната година с натрупване.

14. КОНСУЛТИРАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ МОНИТОРИНГА СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЕ ЗА ПРОМЯНА НА ПОЛИТИКИТЕ

При идентифицирана необходимост от предприемане на корекции на базата на осъщественото наблюдение на стратегията/плана е необходимо да се разработят предложения за корекции. Предложението за корекции и актуализация на плановият документ трябва да произлезе от групата за мониторинг, която е отговорна за наблюдението на изпълнението на плановите документи.

Направените предложения трябва да бъдат консултирани с всички заинтересовани от предвидената промяна страни. За тази цел работната група отправя писмена покана до

всяка една от тях за среща на която да бъдат обсъдени възможностите за корекции. При необходимост от корекция, касаеща широката общественост е препоръчително същата да се направи в рамките на обществено обсъждане, на което, чрез местните медии да бъдат поканени за участие всички представители на местната общност.

В рамките на общественото обсъждане, трябва да се изложи фактологията, която налага предприемането на съответната промяна и да се предостави възможност на всеки един от присъстващите да изрази своето мнение. Едва след като бъде изпълнена тази процедура е препоръчително да се предприема осъществяването на корекции.

IV. Индикатори за мониторинг на ОПР 2014-2020 г.

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Индикаторите за мониторинг трябва да бъдат включени в Общински план за развитие 2014-2020 г. като матрица от индикатори. При определянето на конкретните индикатори са взети предвид целите, приоритетите и мерките на ОПР и методическите указания за изготвяне наблюдение и оценка изготвени от МРРБ и ЕК. Матрицата заложена в ОПР ще включва всички необходими реквизити за една надеждна система от индикатори по отношение на организиране на мониторинг на нови политики е препоръчително да бъде използвана идентична структура. Използваните индикатори за наблюдение и оценка от типовете индикатори за въздействие и индикатори за резултат.

2. ИНДИКАТОРИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Индикаторите за въздействие имат за цел да оценят общото въздействие върху средата породено от конкретните политики. В ОПР ще бъдат включени следните индикатори за въздействие.

№	Индикатор	Мерна единица	Източник на данни
1	Нетни приходи от продажби на предприятията	Хил. лева	НСИ
2	Средно списъчен брой на заетите	Брой	НСИ
3	Средно годишна стойност на разходите за придобиване на ДМА	Хил лева	НСИ
4	Средна годишна работна заплата	лева	НСИ
5	Коефициент на безработица	%	НСИ
6	Население	брой	НСИ

7	Дял на населението с подобрена канализация	%	Общинска администрация, ВиК
8	Дял на населението с подобрена улична мрежа	%	Общинска администрация, АПИ
9	Брой на престъпленията	брой	МВР
10	Намаляване на енергийното потребление	%	Общинска администрация Агенция за енергийна ефективност
11	Повишаване на използваемостта на легловата база	%	НСИ
12	Разходи на общинската администрация за 100 предоставени административни услуга	лева	Общинска администрация
13	Дял на предоставените електронни услуги	%	Общинска администрация

3. ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ

3.1. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 ПОДКРЕПА НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ, ЗАЕТОСТТА И РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Индикаторите за резултат имат за цел осъществяване на текущо наблюдение на изпълнението на документа бъдат разпределени на ниво стратегическа цел/ приоритет/ група проекти.

Приоритет, проект/ група проекти	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация
1.1 Устройствено отреждане на площадки за нови производства и маркетиране на площадки за привличане на инвеститори	брой отредени площадки .	брой	Проекти ИСУН
	площ на отредените площадки	кв.м	Проекти ИСУН
1.1 Насърчаване на предприемачеството и разнообразяване на местната икономика вкл. привличане, задържане и разширяване на инвеститори, които не са свързани с основния икономически сектор в общината	проведени събития	брой	Проекти ИСУН
	участници	брой	Проекти ИСУН
	подготвени проекти	брой	Проекти ИСУН
	финансирани проекти	брой	Проекти ИСУН

Приоритет, проект/ група проекти	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация
1.1 Осъществяване на публично - частни партньорства	Осъществени ПЧП	брой	ОбА Копривщица Договори
	Направени инвестиции	хил. лв.	ОбА Копривщица Договори Финансови отчети
1.1 Оползотворяване на потенциала на селското и горско стопанство, постигане на неговото устойчиво развитие	Площ на територия с оползотворен потенциал	кв. м.	Проекти ИСУН
	Брой предприети мерки	брой	Проекти ИСУН
1.1 Развитие и подпомагане на публично – частните партньорства с цел постигане на по-висока ефективност на използване на ресурсите и по-високо качество на предоставяните публични услуги на територията на общината	Брой договори за ПЧП	брой	ОбА Копривщица Договори Финансови отчети
	Обем на привлечени инвестиции по ПЧП	хил. лв.	ОбА Копривщица Договори Финансови отчети
1.2 разширяване на възможностите за трудова реализация	Информационни кампании	брой	Проекти ИСУН
	бр. стартирали лица до 29 г. стартирали самостоятелна стопанска дейност	брой	Проекти ИСУН
	бр. наети лица	брой	Проекти ИСУН
	бр. предприятия, включени в програми	брой	Проекти ИСУН
1.2 Подкрепа и инвестиции в сферата на образованието	Информационни кампании	брой	Проекти ИСУН
	бр. лица над 54 г. участвали във ваучерните система	брой	Проекти ИСУН
	бр. лица със средно и по-ниско образование участвали във ваучерните система	брой	Проекти ИСУН
	Брой предприятия с подобрени условия на труд	брой	Проекти ИСУН
1.3 осигуряване на организацията и	Брой посетители	брой	Организатори на

Приоритет, проект/ група проекти	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация
провеждането на изданията на Националния събор на българското народно творчество „Копривщица“ 2015 и 2020 г.			събитието
	Брой на участващи организации	брой	Организатори на събитието
	Брой отразявания в национални и електронни медии	брой	Организатори на събитието
1.3 разнообразяване на предоставяните туристически услуги с цел увеличаване на туристическия сезон и повишаване броя на туристите, избрали Копривщица като директна дестинация	Брой предоставени услуги	брой	Администратори на услугите
	Брой ползватели на услугите	брой	Администратори на услугите
	Приходи от ползването на услугите	лева	Администратори на услугите
1.3 позициониране на община Копривщица като туристическа дестинация	Участие в международни форуми за представяне на общината	брой	Съвет по туризма
	Участие в национални форуми за представяне на общината	брой	Съвет по туризма
	Степен на познаваемост на туристическата дестинация	процент	Анкетно проучване
1.3 подкрепа за активно включване на туристическата дестинация в културните и туристически програми на събитията с национално значение през 2018 г.	Брой организирани мероприятия	брой	Организатори на събитието
	Брой посетители на организираните мероприятия	брой	Организатори на събитието

3.2. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА

Приоритет, проект/ група проекти	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация
2.1 Изграждане, рехабилитация и модернизация на транспортната инфраструктура	Дължина на рехабилитираната улична мрежа	км	Проекти ИСУН
	Брой реализирани мерки за рехабилитация и модернизация на транспортната инфраструктура	брой	Проекти ИСУН
2.1 рехабилитация на	Изградена водопроводна	км	Проекти

Приоритет, проект/ група проекти	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация
съществуващата и изграждане на нова ВиК мрежа	мрежа		ИСУН
	Изградена канализационна мрежа	км	Проекти ИСУН
	Изградена инсталация за третиране на биоразградими и строителни отпадъци и претоварна станция за твърди битови отпадъци	брой	Проекти ИСУН
2.1 подобряване на енергийната ефективност и развитие на възобновяеми енергийни източници	Изградена газификация	км	Проекти ИСУН
	Брой поставени LED осветителни тела	брой	Проекти ИСУН
	Изградени кули и технически съоръжения за детекция и превенция на горски пожари на стойност	брой	Проекти ИСУН
2.1 подобряване на информационната свързаност и телекомуникации	Брой реализирани мерки за подобряване на информационната свързаност и телекомуникации	брой	Проекти ИСУН
2.2 изграждане и рехабилитация на екологичната инфраструктура и превенция на рискове	Изградена ПСОВ и пречиствателна станция за питейни води и реконструкция на довеждащ водопровод	брой	Проекти ИСУН
2.2 подобряване на системата за управление на отпадъците и възстановяване на нарушени терени	Мерки за подобряване на системата за управление на отпадъците и възстановяване на нарушени терени	брой	Проекти ИСУН
2.2 превенция на риска, чрез изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища и предпазване от наводнения	Мерки за превенция на риска, чрез изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища и предпазване от наводнения	брой	Проекти ИСУН
2.2 запазване на биологичното разнообразие и управление на защитените територии	Мерки за запазване на биологичното разнообразие и управление на защитените територии	брой	Проекти ИСУН
2.3 Обновяване и благоустрояване на селищната среда, реконструкция и изграждане на обекти за широко обществено ползване /площади, паркинги,	Модернизирани обекти за широко обществено ползване	брой	Проекти ИСУН
	Площ на обновените и благоустроени на обектите за широко обществено ползване	Кв. м	Проекти ИСУН

Приоритет, проект/ група проекти	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация
паркове, зелени площи, спортни обекти, детски площадки и др.	Брой лица обхванати от подкрепата	брой	Проекти ИСУН
2.3 Осъществяване на действия за развитие, поддържане и опазване на зелената система на община Копривщица	Брой мероприятия за развитие, поддържане и опазване на зелената система на община Копривщица	брой	Проекти ИСУН
	Площ на зелената система, върху която са осъществявани мероприятия	Кв. м.	Проекти ИСУН
	Брой лица обхванати в мероприятията	брой	Проекти ИСУН
2.3 Поддържане, обновяване и модернизация на материално техническата база на социалните и здравни заведения и достъп до качествено здравеопазване и социални услуги	Мерки за поддържане, обновяване и модернизация на материално техническата база на социалните и здравни заведения и достъп до качествено здравеопазване и социални услуги	Брой	Проекти ИСУН
	Брой обекти	Брой	Проекти ИСУН
	Брой лица обхванати от подкрепата	Брой	Проекти ИСУН
2.3 Изграждане и рехабилитация на спортната инфраструктура	Брой обекти	Брой	Проекти ИСУН
	Брой подкрепени спортни клубове	Брой	Проекти ИСУН
	Брой лица обхванати от подкрепата	Брой	Проекти ИСУН

3.3. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 РАЗВИТИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ И МЕЖДУТЕРИТОРИАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Приоритет, проект/ група проекти	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация
3.1 Развитие на организационния капацитет на общинската администрация	Мерки за развитие на организационния капацитет	Брой	Проекти ИСУН
3.1 Повишаване на ефективността на управлението на човешките ресурси и развитие на експертния потенциал на служителите в общинската администрация	Изготвена и въведена общинска методическа рамка за програмно бюджетиране.	Брой	Проекти ИСУН

Приоритет, проект/ група проекти	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация
	Изработена бюджетна процедура, осигуряваща финансово постигането на приоритетите на общината.	Брой	Проекти ИСУН
3.1 Създаване на интегрирана рамка за програмиране на местното развитие, отчитаща както политиките за развитие на национално и териториално ниво, така и местната специфика	Разработени процедури	Брой	Проекти ИСУН
	Въведени системи за повишаване на ефективността	Брой	Проекти ИСУН
	Разработени специализирани програми за обучение в приоритетни за организационното развитие на общинската администрация области	брой	Проекти ИСУН
	Увеличен капацитет на служителите от общинската администрация за разработване и реализиране на ефективни местни политики.	брой	Проекти ИСУН
3.2 Участие в транснационални/междурегионални мрежи за обмен на опит и добри практики	бр. проекти с участие	брой	Проекти ИСУН
3.2 Осъществяване на проекти за партньорство в рамките на програмите на ЕС	бр. проекти с участие	брой	Проекти ИСУН

(I) ПРИЛОЖЕНИЕ 1 ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИ И КОНТРОЛ ПО ОБЛАСТИ НА ПОЛИТИКИ И ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМЯЦИЯ ПОДХОДЯЩИ НА НИВО ОБЩИНА

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
	Макроикономически показатели			
Разходи за придобиване на ДМА	Общи разходи за придобиване на ДМА на съответната териториална единица.	ТСБ на НСИ	Хил. лв.	годишно
Равнище на средна годишна работна заплата	Средната годишна работна заплата се изчислява като начислените средства за работна заплата за отчетната година се разделят на средния списъчен брой на наетите по трудово и служебно правоотношение без лицата в отпуск по майчинство.	ТСБ на НСИ	лева	годишно
Среден списъчен брой на наети лица по трудово и служебно правоотношение	Средният списъчен брой на наетите по трудово и служебно правоотношение се определя по метода на средната аритметична величина чрез сумиране на средния списъчен брой за всеки месец и полученият сбор се раздели на 12 (броя на	ТСБ на НСИ	лева	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
	месеците в годината).			
Брой предприятия	Общ брой на предприятията регистрирани в рамките на съответната териториална единица	ТСБ на НСИ	Брой	годишно
Относителен брой на предприятията с до 9 заети лица	Съотношение между броя на предприятията с до 9 заети лица и общия брой на предприятията в рамките на съответната териториална единица	НСИ собствени изчисления за ниво община	%	годишно
Относителен брой на предприятията с 10-49 заети лица	Съотношение между броя на предприятията с 10-49 заети лица и общия брой на предприятията в рамките на съответната териториална единица	НСИ собствени изчисления за ниво община	%	годишно
Относителен брой на предприятията с 50-249	Съотношение между броя на предприятията с 50-249 заети лица и общия брой на предприятията в	НСИ собствени	%	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
заети лица	рамките на съответната териториална единица	изчисления за ниво община		
Относителен брой на предприятията с повече от 250 заети лица	Съотношение между броя на предприятията с повече от 250 заети лица и общия брой на предприятията в рамките на съответната териториална единица.	НСИ собствени изчисления за ниво община	%	годишно
	Жилищна политика			
Брой сгради	Общ брой сгради в рамките на съответната териториална единица	ТСБ на НСИ	Брой	годишно
Брой жилища	Общ брой жилища в рамките на съответната териториална единица	ТСБ на НСИ	брой	годишно
Полезна площ	Полезната площ на жилището представлява сума от жилищната, спомагателната и площта на	ТСБ на НСИ	Кв. м.	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
	кухните. В състава на жилищната площ се включва площта на стаите за живеене, спалните, нишите за спане, столовите, стаите за дневно престояване, ползвани стаи като работни кабинети и библиотеки на научни работници, гостните, холовете. В състава на спомагателната площ се включва площта на спомагателните помещения, стаите и кухните с площ, по-малка от 4 кв.м, вестибюлите с портал и друга преграда, коридорите, антретата, баните, тоалетните, килерите, дрешниците, другите спомагателни помещения (сушилни, перални, балкони и лоджии) независимо от големината на площта им. В състава на площта на кухни се включва площта само на кухните над 4 кв.м.			

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
	Пазар на труда			
Коефициент на заетост	Изчислява се за лицата на възраст 15 – 64 години, в процент	ТСБ на НСИ	%	годишно
Коефициент на безработица	Коефициент на безработица (равнище на безработица) - съотношението между броя на безработните и броя на икономически активните лица.	Бюро по труда	%	годишно
Регистрирани в бюрата по труда безработни лица към 31.12	Общ брой на лицата регистрирани в бюрото по труда за съответната териториална единица към 31.12 с натрупване.	Бюро по труда	брой	годишно
Дял на регистрирани в бюрата по труда безработни младежи до 24 години	Съотношение на регистрираните безработни към общия брой на безработните за съответната териториална единица.	Бюро по труда	%	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
Дял на регистрирани в бюрата по труда безработни младежи до 29 години	Съотношение на регистрираните безработни към общия брой на безработните за съответната териториална единица.	Бюро по труда	%	годишно
Дял на регистрирани в бюрата по труда продължително безработни лица – над 1 година	Съотношение на регистрираните безработни към общия брой на безработните за съответната териториална единица.	Бюро по труда	%	годишно
Коефициент на икономическа активност	Изчислява се за лицата на възраст 15 – 64 години, в процент	ТСБ на НСИ	%	годишно
	Туризъм			
Средства за подслон и места за настаняване	Общ брой на средствата за подслон и местата за настаняване в рамките на съответната териториална единица	ТСБ на НСИ	брой	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
Приходи от нощувки в средствата за подслон и в местата за настаняване	Обща сума на приходите от нощувки в средствата за подслон и в местата за настаняване за съответната териториална единица.	ТСБ на НСИ	лева	годишно
Реализирани нощувки	Общ брой на реализираните нощувки в средствата за подслон и в местата за настаняване за съответната териториална единица.	ТСБ на НСИ	Брой	годишно
Пренощували лица	Общ брой на пренощувалите лица в средствата за подслон и в местата за настаняване за съответната териториална единица.	ТСБ на НСИ	Брой	годишно
Легла в средствата за подслон и местата за настаняване	Общ брой на леглата в средствата за подслон и в местата за настаняване за съответната териториална единица.	ТСБ на НСИ	Брой	годишно
Леглоденонощия в средствата за подслон и	Броя на леглата по дните, за които е функционирало едно легло. Оценява капацитета за настаняване в рамките на конкретната	ТСБ на НСИ	Брой	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
местата за настаняване	териториална единица.			
Използваемост на леглоденонощията	Съотношение между реализираните нощувки и леглоденонощията в средствата за подслон и местата за настаняване.	ТСБ на НСИ	%	годишно
	Демография			
Темп на промяна на населението	Изчислява се на база на броя на населението за две съседни години	ТСБ на НСИ	%	годишно
Коефициент на естествен прираст	На 1 000 души от населението	ТСБ на НСИ	‰	годишно
Коефициент на детска смъртност	На 1 000 живородени деца	ТСБ на НСИ	‰	годишно
Коефициент на смъртност	На 1 000 души от населението	ТСБ на НСИ	‰	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
Коефициент на механичен прираст	Заселени минус изселени на 1 000 души от населението	ТСБ на НСИ	‰	годишно
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование	Дял на населението на възраст 25-64 години с основно и по-ниско образования спрямо общото население от същата възрастова група в съответната териториална единица. Стандартен индикатор от секция Регионална статистика на НСИ	НСИ	%	годишно
	Здравеопазване			
Болнични заведения към 31.12	Обхваща всички болнични заведения (болници и центрове със стационар), от лечебните заведения за извънболнична помощ - медицинските центрове, денталните центрове, медико-денталните центрове, диагностично-консултативните центрове, самостоятелните	ТСБ на НСИ	брой	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
	медико-диагностични и медико-технически лаборатории.			
Легла в болничните заведения към 31.12	Легловия фонд включват броя на действително разкритите и временно закритите за срок по-малък от шест месеца легла, но не включват временно разкритите легла.	ТСБ на НСИ	брой	годишно
Лекари в лечебните и здравните заведения на 10 000 души от населението	Съотношение на броя лекари към общия брой на населението деноминиран с 10 000.	ТСБ на НСИ	брой	годишно
	Инфраструктура			
Дължина на автомагистрали и първокласни пътища	Обща дължина на автомагистралите и първокласните пътища в съответната териториална единица. Стандартен индикатор от секция Регионална	НСИ Изпълнителна агенция „Пътища“ Общинска	км	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
	статистика на НСИ за ниво област	администрация		
Дължина на второкласните пътища	Обща дължина на второкласните пътища в съответната териториална единица. Стандартен индикатор от секция Регионална статистика на НСИ за ниво област	НСИ Изпълнителна агенция „Пътища Общинска администрация	км	годишно
Дължина на третокласните пътища	Обща дължина на третокласните пътища в съответната териториална единица. Стандартен индикатор от секция Регионална статистика на НСИ за ниво област	НСИ Изпълнителна агенция „Пътища” Общинска администрация	км	годишно
Дължина на железопътните	Обща дължина на железопътните линии в	НСИ	км	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
линии	съответната териториална единица. Стандартен индикатор от секция Регионална статистика на НСИ за ниво област	Национална компания „Железопътна инфраструктура“ Общинска администрация		
Обслужвани населени места за организирано сметосъбиране	Обслужвани населени места от системи за организирано сметосъбиране на битови отпадъци	НСИ Общинска администрация	брой	годишно
Население в обслужваните населени места	Общ брой на населението в обслужваните населени места.	ТСБ на НСИ Общинска администрация	брой	годишно
Дял на обслужваното население от системи за организирано	Съотношение между обслужваното население и общото население в съответната териториална	ТСБ на НСИ Общинска	%	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
сметосъбиране	единица в процент.	администрация		
Загуби на вода	Загубите на вода при транспорта е количеството, загубено между мястото на водоизточника и мястото на използване (течове и изпарения). Респондентите отчитат загубите чрез изчислителни методи, тъй като преките измервания са трудно приложими. Процентът се изчислява като дял на загубените обеми от постъпилите води в преносната мрежа.	НСИ Водоснабдяване и канализация	%	годишно
Дял на населението с канализация	Изчисленията са извършват посредством обвързване на данните от текущата демографска статистика с отчетените селища от ВиК с водни услуги – доставка на питейна вода, събиране на отпадъчна вода в обществената канализация и СПСОВ. За свързано с обществена канализационна мрежа се приема населението с организирано отвеждане на отпадъчните води.	НСИ Водоснабдяване и канализация	%	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
Дял на населението с проблеми във водоснабдяването	Дял на населението с проблеми във водоснабдяването	НСИ Водоснабдяване и канализация	%	годишно
	Използване на територията			
Относителен дял на териториите с променено предназначение	Дял на териториите с променено предназначение отнесен към общата територия. **Индикатор от конвенцията Рио - приоритет: стандартен.**	Изпълнителна агенция по околна среда	%	годишно
Относителен дял на урбанизираните територии	Дял на урбанизираните територии отнесен към общата територия. **Индикатор от конвенцията Рио- приоритет: стандартен.**	Изпълнителна агенция по околна среда	%	годишно
Относителен дял на горите	Дял на горите отнесен към общата територия.	Изпълнителна	%	годишно

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
	Индикатор от конвенцията Рио- приоритет: стандартен.	агенция по околна среда		
Относителен дял на земеделските територии	земеделските територии отнесен към общата територия. **Индикатор от конвенцията Рио- приоритет: стандартен.**	Изпълнителна агенция по околна среда	%	годишно
Съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии	Съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии за съответната териториална единица. **Индикатор от конвенцията Рио- приоритет: ключов.**	Експертна оценка в ГИС среда или собствени изчисления на база данни от общинска администрация и ОД Земеделие	%	10 години

Индикатор	Дефиниция	Източник	Мерна единица	Период на отчитане
	Култура			
Музеи	Общ брой на музеите в рамките на съответната териториална единица.	ТСБ на НСИ	Брой	годишно
Посещения в музеи	В броя на посетителите се включват всички посетители закупили билети, при групови посещения всеки посетител се отчита поотделно	ТСБ на НСИ	Брой	годишно
Експонати в музеи	Общ брой на експонатите в музеите в рамките на съответната териториална единица.	ТСБ на НСИ	брой	годишно
Персонал в музеи	Общ брой на персонала в музеите в рамките на съответната териториална единица.	ТСБ на НСИ	брой	годишно
Полезна площ в музеи	Общ полезна площ в музеите в рамките на съответната териториална единица.	ТСБ на НСИ	Кв. м.	годишно

(II) ПРИЛОЖЕНИЕ 2 МОДЕЛ НА БАЗА ДАННИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ НА ОПР 2014-2020 Г.